

ПРИРОДНЫЕ ГАЗОНЫ

Введение

Состояние и методы содержания большинства газонов в Ереване сегодня сталкиваются с проблемой неэффективности. Большая часть территорий, формально считающихся газонами, представляет собой стихийно заросшие участки с проплешинами. Такой "самосев" не выполняет ключевых экологических функций: он не удерживает пыль, не поддерживает биоразнообразие и плохо впитывает влагу. При этом городские службы тратят ресурсы на его регулярное, но бессистемное скашивание.

Это руководство предлагает современное, экономически выгодное и экологически ответственное решение — переход к созданию природных (луговых) газонов. Такой подход позволяет не только кардинально сократить затраты на уход, но и превратить бесхозные участки в эстетически привлекательные, живые экосистемы, которые делают город чище, здоровее и комфортнее для всех его жителей.

Introduction

The current state and maintenance methods of most lawns in Yerevan today face the problem of inefficiency. Most areas formally considered lawns are spontaneously overgrown plots with bare patches. Such "self-seeding" does not perform key ecological functions: it does not retain dust, does not support biodiversity, and poorly absorbs moisture. At the same time, city services spend resources on its regular but unsystematic mowing.

This guide offers a modern, cost-effective, and environmentally responsible solution – the transition to creating natural (meadow) lawns. This approach not only significantly reduces maintenance costs but also transforms neglected areas into aesthetically attractive, living ecosystems that make the city cleaner, healthier, and more comfortable for all its residents.

Introduction

անարդյունավետ են: Շատ տարածքներ, որոնք պաշտոնապես համարվում են սիզամարգ, պարզապես գերաճած բծեր են մերկ բծերով: Այս «ինքնացանքը» չի կատարում հիմնական էկոլոգիական գործառույթները. այն չի պահպանում փոշին, չի աջակցում կենսաբազմազանությանը և լավ չի կլանում խոնավությունը: Մինչդեռ քաղաքային ծառայությունները ռեսուրսները վատնում են կանոնավոր, բայց պատահական հնձելու վրա:

Այս ուղեցույցն առաջարկում է ժամանակակից, ծախսարդյունավետ և էկոլոգիապես պատասխանատու լուծում՝ անցում բնական (մարգագետնային) սիզամարգերին: Այս մոտեցումը ոչ միայն կտրուկ նվազեցնում է պահպանման ծախսերը, այլև լքված տարածքները վերածում է էսթետիկորեն հաճելի, կենսունակ էկոհամակարգերի, որոնք քաղաքը դարձնում են ավելի մաքուր, առողջ և հարմարավետ բոլոր բնակիչների համար:

Краткая сводка для принятия решений

Переход от традиционных городских газонов к природным (луговым) — это стратегическое решение, которое приносит прямую экономическую и экологическую выгоду.

Экономия: снижение затрат на уход (покос, полив, удобрения) достигает 70-80% со второго года эксплуатации.

Экология: газон становится частью городской экосистемы, поддерживая опылителей, улучшая структуру почвы и её способность впитывать воду, а также эффективно борясь с городской пылью.

Устойчивость: природный газон гораздо лучше противостоит засухе, болезням и вредителям, что снижает риски и затраты на его восстановление.

Эстетика: создаётся живой, меняющийся в течение сезона ландшафт, повышающий привлекательность городской среды.

Данное руководство предоставляет всю необходимую информацию для планирования и внедрения этого

Brief Summary for Decision Making

The transition from traditional urban lawns to natural (meadow) ones is a strategic decision that brings direct economic and environmental benefits.

Savings: Maintenance cost reduction (mowing, watering, fertilizers) reaches 70-80% from the second year of operation.

Ecology: The lawn becomes part of the urban ecosystem, supporting pollinators, improving soil structure and its ability to absorb water, and effectively combating urban dust.

Sustainability: A natural lawn is much more resistant to drought, diseases, and pests, which reduces risks and costs for its restoration.

Aesthetics: A living landscape that changes throughout the season is created, increasing the attractiveness of the urban environment.

This guide provides all the necessary information for planning and implementing this modern approach to landscaping.

Համառոտ ամփոփում որոշումների կայացման համար

Ավանդական քաղաքային սիզամարգերից բնական (մարգագետնային) անցումը ռազմավարական որոշում է, որն ուղղակի տնտեսական և բնապահպանական օգուտներ է բերում:

Պահպանում: Պահպանման ծախսերի կրճատումը (հնձում, ջրում, պարարտացում) շահագործման երկրորդ տարվանից հասնում է 70-80%-ի:

Էկոլոգիա: Մարգագետինը դառնում է քաղաքային էկոհամակարգի մի մասը՝ աջակցելով փոշոտողներին, բարելավելով հողի կառուցվածքը և ջուրը կլանելու կարողությունը և արդյունավետորեն պայքարելով քաղաքային փոշու դեմ:

Կայունություն: Բնական խոտը շատ ավելի դիմացկուն է երաշտի, հիվանդությունների և վնասատուների նկատմամբ, ինչը նվազեցնում է դրա վերականգնման ռիսկերն ու ծախսերը:

Գեղագիտություն: ստեղծվում է կենդանի լանդշաֆտ, որը փոփոխվում է տարվա ընթացքում՝ մեծացնելով քաղաքային միջավայրի

современного подхода к озеленению.

գրավչությունը:

Այս ուղեցույցը տրամադրում է ամբողջ տեղեկատվությունը, որն անհրաժեշտ է կանաչապատման այս ժամանակակից մոտեցումը պլանավորելու և իրականացնելու համար:

Проблемы традиционных городских газонов

Прежде чем говорить о современных альтернативах, важно понять недостатки тех типов газонов, которые сейчас преобладают в городах. Чаще всего встречаются два варианта: стихийно заросшие участки и классические монокультурные газоны.

Problems of Traditional Urban Lawns

Before discussing modern alternatives, it is important to understand the shortcomings of the types of lawns that currently prevail in cities. Most often, there are two options: spontaneously overgrown areas and classic monoculture lawns.

Ավանդական քաղաքային սիզամարգերի հետ կապված խնդիրներ

Նախքան ժամանակակից այլընտրանքների քննարկումը, կարևոր է հասկանալ քաղաքներում ներկայումս տարածված սիզամարգերի տեսակների թերությունները: Երկու ընդհանուր տարբերակներ են բնական գերաճած տարածքները և ավանդական մոնոմշակութային սիզամարգերը:

Газон из самосева

Это самый распространённый тип озеленения в городах — участки земли, заросшие тем, что смогло выжить в сложных условиях. Основу такого газона составляют несколько видов агрессивных, устойчивых к вытаптыванию и загрязнению растений, например, пырей, подорожник, одуванчик или

Self-seeded Lawn

This is the most common type of landscaping in cities – plots of land overgrown with what could survive in difficult conditions. The basis of such a lawn consists of several aggressive plant species resistant to trampling and pollution, such as couch grass, plantain, dandelion, or wormwood. Their care usually

Ինքնասերմնավորվող սիզամարգ

Սա քաղաքներում կանաչապատման ամենատարածված տեսակն է՝ հողատարածքներ, որոնք գերաճած են այն ամենով, ինչը կարող է գոյատևել դժվարին պայմաններում: Նման սիզամարգերի հիմքը կազմված է ագրեսիվ բույսերի մի քանի տեսակներից, որոնք դիմացկուն են

полынь. Уход за ними обычно сводится лишь к периодическому скашиванию.

С точки зрения экосистемы, такой газон — это "зелёный асфальт", который не поддерживает биоразнообразие и не предоставляет пищи для насекомых-опылителей, таких как пчёлы, шмели и бабочки. Почва под ним, как правило, уплотнённая, эродированная и плохо впитывает воду. Для людей он эстетически непривлекателен и часто выглядит как заброшенная, неухоженная территория с проплешинами, которые становятся источником городской пыли. Кроме того, некоторые растения, часто встречающиеся в самосеве, например полынь, являются сильными аллергенами.

Для городских служб, несмотря на кажущуюся "естественность", такой газон требует постоянных трудозатрат на скашивание, чтобы поддерживать хотя бы минимально приемлемый вид. При этом он не несёт никакой экологической или эстетической ценности, являясь по сути статьёй расходов без реальной отдачи.

comes down to only periodic mowing.

From the ecosystem's point of view, such a lawn is "green asphalt" that does not support biodiversity and does not provide food for insect pollinators such as bees, bumblebees, and butterflies. The soil beneath it is usually compacted, eroded, and poorly absorbs water. For people, it is aesthetically unappealing and often looks like a neglected, unkempt area with bare patches that become a source of urban dust. Also, some plants commonly found in self-seeding, such as wormwood, are strong allergens.

For city services, despite the seeming "naturalness," such a lawn requires constant labor costs for mowing to maintain at least a minimally acceptable appearance. At the same time, it carries no ecological or aesthetic value, being essentially an expense item with no real return.

նոտահարմանը և աղտոտմանը, ինչպիսիք են բազմոցի խոտը, սոսիը, դանդելիոնը կամ որդանակը: Սպասարկումը սովորաբար բաղկացած է միայն պարբերական հնձումից:

Էկոհամակարգի տեսանկյունից նման սիզամարգը նման է «կանաչ ասֆալտին», որը չի կարող աջակցել կենսաբազմազանությանը և սնունդ չի տալիս փոշոտող միջատներին, ինչպիսիք են մեղուները, իշամեղուները և թիթեռները: Ներքևի հողը սովորաբար սեղմված է, քայքայված և վատ ներծծվող: Այն էսթետիկորեն ոչ գրավիչ է մարդկանց համար, հաճախ հայտնվում է որպես անտեսված, անխնամ տարածք՝ մերկ բծերով, որոնք դառնում են քաղաքային փոշու աղբյուր: Ավելին, որոշ բույսեր, որոնք հաճախ ինքնասերմվում են, օրինակ՝ որդանակը, ուժեղ ալերգեններ են:

Քաղաքային ծառայությունների համար, չնայած իր ակնհայտ «բնականությանը», նման սիզամարգը պահանջում է մշտական աշխատատար հնձում, որպեսզի պահպանի նույնիսկ նվազագույն ընդունելի տեսքը: Ավելին, այն չի առաջարկում էկոլոգիական կամ գեղագիտական արժեք, որն ըստ էության ներկայացնում է իրական վերադարձի ծախս:

Монокультурный газон

Это «идеальный» газон из одного-двух видов злаковых трав, который часто можно увидеть в парадных зонах. Несмотря на аккуратный вид, он является одним из самых проблемных и дорогих типов озеленения. Для экосистемы такой газон — настоящая биологическая пустыня, бесполезная для насекомых и птиц. Его поддержание требует огромного количества ресурсов: постоянного полива, внесения удобрений, загрязняющих почву, а также пестицидов и гербицидов. Это делает его крайне неустойчивым к засухе и болезням.

Для людей он не только эстетически монотонен, но и потенциально вреден из-за контакта с используемыми химикатами. С точки зрения городских служб, это самый дорогой в содержании тип газона. Он требует частой стрижки (каждые 1-2 недели), аэрации, полива и борьбы с болезнями. Любое нарушение в этом сложном цикле ухода быстро приводит к полной потере внешнего вида и необходимости дорогостоящего восстановления.

Monoculture Lawn

This is an "ideal" lawn of one or two types of cereal grasses, which can often be seen in ceremonial areas. Despite its neat appearance, it is one of the most problematic and expensive types of landscaping. For the ecosystem, such a lawn is a real biological desert, useless for insects and birds. Its maintenance requires a huge amount of resources: constant watering, application of soil-polluting fertilizers, and pesticides and herbicides. This makes it extremely susceptible to drought and diseases.

For people, it is not only aesthetically monotonous but also potentially harmful due to contact with chemicals used. From the perspective of city services, this is the most expensive type of lawn to maintain. It requires frequent mowing (every 1-2 weeks), aeration, watering, and disease control. Any disruption in this complex care cycle quickly leads to a complete loss of appearance and the need for expensive restoration.

Մոնոմշակույթի սիզամարգ

Այս «փղեալական» սիզամարգը, որը կազմված է մեկ կամ երկու տեսակի խոտից, հաճախ կարելի է տեսնել պաշտոնական վայրերում: Չնայած իր կոկիկ տեսքին, այն կանաչապատման ամենադժվար և թանկ տեսակներից մեկն է: Էկոհամակարգի համար նման սիզամարգը իսկական կենսաբանական անապատ է, անօգուտ միջատների և թռչունների համար: Դրա պահպանումը պահանջում է հսկայական ռեսուրսներ՝ մշտական ջրում, հողն աղտոտող պարարտանյութեր, թունաքիմիկատներ, թունաքիմիկատներ: Սա այն դարձնում է չափազանց զգայուն երաշտի և հիվանդությունների նկատմամբ:

Մարդկանց համար դա ոչ միայն էսթետիկորեն միապաղաղ է, այլև պոտենցիալ վնասակար՝ օգտագործվող քիմիական նյութերի ազդեցության պատճառով: Քաղաքային տեսանկյունից դա ամենաթանկ տեսակի սիզամարգն է պահպանման համար: Այն պահանջում է հաճախակի հնձում (1-2 շաբաթը մեկ), օդափոխություն, ջրում և հիվանդությունների վերահսկում: Սպասարկման այս բարդ ցիկլի ցանկացած խախտում արագ հանգեցնում է արտաքին տեսքի ամբողջական կորստի և ծախսատար

**Смешанные или
природные газоны:
современная альтернатива**

Смешанный газон — это многовидовое растительное сообщество, имитирующее естественный луг. Он включает в себя различные виды злаков, многолетних и однолетних цветущих растений и является эффективным решением проблем, создаваемых традиционными газонами.

**Mixed or Natural Lawns: A
Modern Alternative**

A mixed lawn is a multi-species plant community that mimics a natural meadow. It includes various types of grasses, perennial and annual flowering plants, and is an effective solution to the problems created by traditional lawns.

**Խառը կամ բնական
սիզամարգեր.
Ժամանակակից
այլընտրանք**

Խառը սիզամարգը բազմատեսակ բույսերի համայնք է, որը նմանակում է բնական մարգագետինին: Այն ներառում է խոտերի տարբեր տեսակներ, բազմամյա և միամյա ծաղկավոր բույսեր և արդյունավետ լուծում է ավանդական սիզամարգերի կողմից ստեղծված խնդիրների համար:

**Как это называется?
Варианты терминологии**

Существует несколько названий для таких газонов, отражающих разные акценты. Наиболее общее — *луговой газон*, так как он имитирует естественное сообщество из многолетних трав и цветов. Если в составе много ярких однолетников, таких как маки и васильки, его называют *мавританским газоном*. Термины *природный газон* или *разнотравье* подчёркивают использование местных, адаптированных к климату растений, а названия

**What is it called?
Terminology Options**

There are several names for such lawns, reflecting different emphases. The most general is a *meadow lawn*, as it imitates a natural community of perennial grasses and flowers. If the composition includes many bright annuals, such as poppies and cornflowers, it is called a *Moorish lawn*. The terms *natural lawn* or *mixed herbs* emphasize the use of local plants adapted to the climate, while the names *biopositive* or *ecological lawn* highlight its key role in the urban

**Ինչ է սա կոչվում:
Տերմինաբանական
ընտրանքներ**

Նման սիզամարգերի համար կան մի քանի անուններ, որոնք արտացոլում են տարբեր շեշտադրումներ: Ամենատարածվածն այն է մարգագետնային սիզամարգ, քանի որ այն ընդօրինակում է բազմամյա խոտաբույսերի և ծաղիկների բնական համայնքը: Եթե բաղադրությունը ներառում է շատ վառ գունավոր տարեկան բույսեր, ինչպիսիք են կակաչները և եգիպտացորենը, այն կոչվում է մավրաթական

биопозитивный или экологический газон делают акцент на его ключевой роли в городской экосистеме.

ecosystem.

սիզամարգՊայմաններն ան սիզամարգ կամ խառը խոտընդգծել տեղական, կլիմայական պայմաններին հարմարեցված բույսերի օգտագործումը և անվանումները կենսադրական կամ էկոլոգիական սիզամարգը ընդգծել նրա առանցքային դերը քաղաքային էկոհամակարգում:

Где практикуется и почему это эффективно?

Практика создания смешанных газонов широко распространена в странах Северной и Западной Европы (Германия, Великобритания, Нидерланды), и этот подход подкреплён как законодательными стимулами, так и доказанной эффективностью.

Законодательство редко предписывает состав газонной смеси напрямую, но создаёт условия, при которых переход на луговые газоны становится самым логичным решением. Например, во Франции с 2017 года действует закон, запрещающий использование синтетических пестицидов в общественных пространствах, что

Where is it practiced and why is it effective?

The practice of creating mixed lawns is widespread in Northern and Western European countries (Germany, Great Britain, the Netherlands), and this approach is supported by both legislative incentives and proven effectiveness.

Legislation rarely directly prescribes the composition of the lawn mixture but creates conditions under which the transition to meadow lawns becomes the most logical solution. For example, in France, since 2017, there has been a law prohibiting the use of synthetic pesticides in public spaces, which stimulated services to seek alternative maintenance methods. At the EU level, biodiversity conservation strategies are in place that set

Որտե՞ղ է այն կիրառվում և ինչու է այն արդյունավետ:

Խառը սիզամարգերի ստեղծման պրակտիկան լայնորեն տարածված է Հյուսիսային և Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում (Գերմանիա, Մեծ Բրիտանիա, Նիդեռլանդներ), և այս մոտեցումն ապահովվում է ինչպես օրենսդրական խթաններով, այնպես էլ ապացուցված արդյունավետությամբ:

Օրենսդրությունը հազվադեպ է ուղղակիորեն սահմանում սիզամարգերի խառնուրդների բաղադրությունը, բայց այն ստեղծում է պայմաններ, որոնց դեպքում մարգագետնային սիզամարգերի անցումը դառնում է ամենատրամաբանական որոշումը: Օրինակ՝ մեջքրանսիա 2017

стимулировало службы искать альтернативные методы ухода. На уровне Евросоюза действуют стратегии по сохранению биоразнообразия, которые ставят городам цели по восстановлению экосистем и сокращению "биологических пустынь", и луговые газоны являются ключевым инструментом для их достижения.

Анализ эффективности подтверждает правильность этого подхода. Муниципалитеты, внедрившие эту технологию, фиксируют снижение затрат на содержание газонов на 50-90% за счёт сокращения числа покосов с 10-15 до 1-2 в год и полного отказа от удобрений и гербицидов. Исследования показывают увеличение числа видов насекомых-опылителей в 3-5 раз уже на второй год, а также улучшение способности почвы впитывать ливневую воду на 30-40%, что снижает нагрузку на канализацию. Таким образом, это не просто модный тренд, а проверенная, экономически и экологически обоснованная практика.

goals for cities to restore ecosystems and reduce "biological deserts," and meadow lawns are a key tool for achieving them.

Analysis of effectiveness confirms the correctness of this approach. Municipalities that have implemented this technology report a reduction in lawn maintenance costs by 50-90% due to a reduction in the number of mows from 10-15 to 1-2 per year and a complete rejection of fertilizers and herbicides. Studies show a 3-5 fold increase in the number of insect pollinators as early as the second year, and an improvement in the soil's ability to absorb rainwater by 30-40%, which reduces the load on the sewage system. Thus, this is not just a fashionable trend, but a proven, economically and ecologically sound practice.

թվականից գործում է օրենքը, որն արգելում է սինթետիկ թունաքիմիկատների օգտագործումը հանրային տարածքներում, ինչը խրախուսում է ծառայություններին փնտրել խնամքի այլընտրանքային մեթոդներ: Եվրամիություն-Գոյոնություն ունեն կենսաբազմազանության ռազմավարություններ, որոնք նպատակներ են դնում քաղաքների համար՝ վերականգնելու էկոհամակարգերը և կրճատելու «կենսաբանական անապատները», և մարգագետիններն այդ նպատակներին հասնելու հիմնական գործիքն են:

Արդյունավետության վերլուծությունները հաստատում են այս մոտեցման վավերականությունը: Համայնքապետարանները, որոնք ներդրել են այս տեխնոլոգիան, հայտնել են սիզամարգերի պահպանման ծախսերի 50-90%-ով կրճատման մասին՝ կրճատելով հնձումների քանակը տարեկան 10-15-ից մինչև 1-2-ի և ամբողջությամբ վերացնելով պարարտանյութերն ու թունաքիմիկատները: Հետազոտությունները ցույց են տալիս երկրորդ տարում փոշոտող միջատների թվի 3-5 անգամ ավելացում, ինչպես նաև 30-40%

բարելավում հողի
հեղեղաջրերը կլանելու
ունակության մեջ՝
նվազեցնելով կոյուղու
համակարգերի բեռը:
Հետևաբար, սա ոչ միայն
գերժամանակակից միտում է,
այլ ապացուցված,
տնտեսապես և
էկոլոգիապես մաքուր
պրակտիկա:

Какие растения используются?

Состав смеси — ключ к
успеху. Обычно он включает
три основные группы:

Злаковые травы (50-80%
смеси): они создают основу,
дернину. Используются
неагрессивные,
медленнорастущие виды:
овсяница красная, полевица
тонкая, тимopheевка луговая.
Все они хорошо растут в
Армении.

Многолетние цветущие
растения и травы: это ядро
лугового газона. Примеры:
клевер (белый и красный),
тысячелистник, цикорий,
вероника, ромашка,
колокольчики, шалфей
луговой. Эти растения
широко распространены в
регионе и являются
отличным выбором.

Однолетние цветы (для
мавританского газона): дают

What plants are used?

The composition of the
mixture is key to success. It
usually includes three main
groups:

Cereal grasses (50-80% of the
mixture): they create the base,
the sod. Non-aggressive,
slow-growing species are
used: red fescue, colonial
bentgrass, timothy grass. They
all grow well in Armenia.

Perennial flowering plants and
herbs: this is the core of the
meadow lawn. Examples:
clover (white and red), yarrow,
chicory, veronica, chamomile,
bellflowers, meadow sage.
These plants are widespread
in the region and are an
excellent choice.

Annual flowers (for Moorish
lawn): give a quick effect in the
first year. Examples:
cornflower, common poppy,
calendula (marigolds), flax.
Given the difficult climatic

Ինչ բույսեր են օգտագործվում:

Խառնուրդի բաղադրությունը
հաջողության գրավականն է:
Այն սովորաբար ներառում է
երեք հիմնական խմբեր.

Հացահատիկալի խոտեր
(խառնուրդի 50-80%).
ստեղծում են հիմքը,
խոտածածկը: Օգտագործվում
են ոչ ագրեսիվ, դանդաղ
աճող տեսակներ՝ կարմիր
ֆեսկու, բարակ բենթգրաս և
տիմոթի խոտ: Դրանք բոլորը
լավ են աճում Հայաստանում:

Բազմամյա ծաղկավոր
բույսեր և խոտաբույսեր. Սա
մարգագետնի մարգագետնի
միջուկն է: Օրինակներ՝
երեքնուկ (սպիտակ և
կարմիր), մանուշակ,
եղերդակ, սփիդվել, երիցուկ,
կապույտ զանգեր և
եղեսպակ: Այս բույսերը
տարածված են
տարածաշրջանում և
հիանալի ընտրություն են:

быстрый эффект в первый год. Примеры: василёк, мак-самосейка, календула (ноготки), лён. Учитывая сложные климатические условия Еревана, может потребоваться периодический подсев однолетников, если со временем их представительство в газоне снижается.

Главный принцип — подбирать растения, подходящие для местного климата и типа почвы. Ключевым фактором успеха является адаптация состава смеси к конкретным условиям освещённости. Для открытых солнечных участков подойдут светолюбивые луговые цветы и травы, однако для тенистых мест, например, под кронами деревьев в парках и дворах, нужна совершенно другая смесь. Она будет состоять из теневыносливых растений, будет выглядеть иначе — газон будет менее ярким, с акцентом на фактуру листьев и нежные, неброские цветы, создавая атмосферу лесной поляны.

conditions of Yerevan, periodic reseeded of annuals may be required if their representation in the lawn decreases over time.

The main principle is to choose plants suited to local climate and soil type. A key success factor is adapting the mixture composition to specific light conditions. For open sunny areas, light-loving meadow flowers and grasses are suitable, but for shady places, for example, under tree crowns in parks and courtyards, a completely different mixture is needed. It will consist of shade-tolerant plants, and will look different – the lawn will be less bright, with an emphasis on leaf texture and delicate, understated flowers, creating the atmosphere of a forest clearing.

Տարեկան ծաղիկները (մալբրական սիզամարգերի համար).

ապահովել արագ ազդեցություն առաջին տարում: Օրինակներ՝ եգիպտացորեն, կակաշ, կալենդուլա, կտավատ: Հաշվի առնելով Երևանի բարդ կլիմայական պայմանները, միամյա բույսերի պարբերական ցանքը կարող է անհրաժեշտ լինել, եթե ժամանակի ընթացքում նրանց ներկայությունը սիզամարգում նվազի:

Հիմնական սկզբունքը տեղական կլիմայի և հողի տեսակին համապատասխան բույսեր ընտրելն է: Հաջողության հիմնական գործոնը խառնուրդի հարմարեցումն է հատուկ լուսավորության պայմաններին: Արևասեր մարգագետնի ծաղիկներն ու խոտերը հարմար են բաց, արևոտ տարածքների համար, սակայն ստվերային կետերը, օրինակ՝ այգիների և բակերի ծառերի տակ, բոլորովին այլ խառնուրդ են պահանջում: Այն բաղկացած կլինի ստվերում հանդուրժող բույսերից և կունենա այլ տեսք. սիզամարգը կլինի ավելի քիչ աշխույժ՝ ընդգծելով տերևների հյուսվածքը և նուրբ, ընդգծված ծաղիկները՝ ստեղծելով անտառային բացատների մթնոլորտ:

Преимущества для города, экосистемы и людей

Поддержка биоразнообразия и создание устойчивой экосистемы: цветущие растения привлекают пчёл, шмелей и других опылителей, что имеет прямой практический эффект. Они необходимы для плодовых деревьев (абрикосы, яблони) и кустарников в парках и дворах. Кроме того, луг становится домом для полезных насекомых (божьих коровок, хищных жуков), которые контролируют численность вредителей, например, тли. Это снижает потребность в дорогих и вредных химических обработках всех городских насаждений.

Улучшение состояния почвы: корневые системы разных растений проникают на разную глубину, разрыхляя и структурируя почву. Это повышает её аэрацию и влагоёмкость — способность накапливать и удерживать влагу. В результате поливать такой газон можно реже, а эффект от полива или дождя длится дольше. Улучшенное впитывание воды также помогает бороться с эрозией и снижает нагрузку на ливневую канализацию во время сильных осадков.

Борьба с пылью и городской

Benefits for the City, Ecosystem, and People

Support for biodiversity and creation of a sustainable ecosystem: Flowering plants attract bees, bumblebees, and other pollinators, which has a direct practical effect. They are necessary for fruit trees (apricots, apples) and shrubs in parks and courtyards. In addition, the meadow becomes home to beneficial insects (ladybugs, predatory beetles) that control the number of pests, such as aphids. This reduces the need for expensive and harmful chemical treatments of all urban plantings.

Improvement of soil condition: The root systems of different plants penetrate to different depths, loosening and structuring the soil. This increases its aeration and moisture capacity – the ability to accumulate and retain moisture. As a result, such turf can be watered less often, and the effect of watering or rain lasts longer. Improved water absorption also helps combat erosion and reduces the load on the storm sewer system during heavy rainfall.

Օգուտներ քաղաքի, էկոհամակարգի և մարդկանց համար

Կենսաբազմազանության աջակցություն և կայուն էկոհամակարգի ստեղծում. Ծաղկավոր բույսերը գրավում են մեղուներին, իշամեղուներին և այլ փոշոտողներին, ինչը անմիջական գործնական ազդեցություն ունի: Դրանք անհրաժեշտ են պտղատու ծառերի (ծիրանի, խնձորենի) և այգիների և բակերի թփերի համար: Բացի այդ, մարգագետինը դառնում է օգտակար միջատների (շուշաններ, գիշատիչ բզեզներ) տուն, որոնք պայքարում են այնպիսի վնասատուների համար, ինչպիսիք են աֆիդները: Սա նվազեցնում է բոլոր քաղաքային տնկարկների թանկարժեք և վնասակար քիմիական մշակումների անհրաժեշտությունը:

Հողի վիճակի բարելավում. Տարբեր բույսերի արմատային համակարգերը թափանցում են տարբեր խորություններ՝ թուլացնելով և կառուցվածքով հողը: Սա մեծացնում է օդափոխության և ջրի պահպանման կարողությունը՝ խոնավությունը կուտակելու և պահպանելու կարողությունը: Արդյունքում, նման սիզամարգը պահանջում է ավելի քիչ հաճախակի

грязью: плотный и сплошной покров смешанного газона полностью закрывает почву, в отличие от газонов из самосева с их проплешинами. Это эффективно решает проблему городской пыли. Воздух становится чище, а для городских служб это означает прямую экономию на уборке и мытье улиц.

Экономия ресурсов: после того как газон приживётся (на 2-3 год), он требует значительно меньше ресурсов. Это прямая экономия для городских служб на поливе, удобрениях и топливе для газонокосилок.

Эстетическое разнообразие: такой газон меняется в течение сезона: одни цветы сменяют другие. Это создаёт динамичный и более естественный ландшафт, положительно влияющий на психоэмоциональное состояние людей.

Повышение устойчивости самого газона: многовидовое растительное сообщество гораздо более устойчиво к засухе, болезням и вредителям. Если один вид страдает, другие занимают его место, и газон не теряет своего вида и функций.

Dust and urban dirt control: The dense and continuous cover of a mixed lawn completely covers the soil, unlike self-seeded lawns with their bare patches. This effectively solves the problem of urban dust. The air becomes cleaner, and for city services, this means direct savings on street cleaning and washing.

Resource savings: After the lawn takes root (in the 2nd-3rd year), it requires significantly fewer resources. This is a direct saving for city services on watering, fertilizers, and fuel for lawnmowers.

Aesthetic diversity: Such a lawn changes throughout the season: some flowers are replaced by others. This creates a dynamic and more natural landscape, positively affecting people's psycho-emotional state.

Increased resilience of the lawn itself: A multi-species plant community is much more resistant to drought, diseases, and pests. If one species suffers, others take its place. Turf does not lose its appearance and functions.

ոռոգում, և ոռոգման կամ անձրևի հետևանքները երկար են տևում: Բարելավված ջրի կլանումը նաև օգնում է պայքարել էրոզիայի դեմ և նվազեցնում է անձրևաջրերի ծանրաբեռնվածությունը հորդառատ տեղումների ժամանակ:

Փոշու և քաղաքային կեղտի դեմ պայքար. Խառը սիզամարգերի խիտ, շարունակական ծածկույթն ամբողջությամբ ծածկում է հողը՝ ի տարբերություն բնական սերմնացան սիզամարգերի՝ իրենց մերկ բծերով: Սա արդյունավետ լուծում է քաղաքային փոշու խնդիրը: Օդը դառնում է ավելի մաքուր, իսկ քաղաքային ծառայությունների համար դա նշանակում է ուղղակի խնայողություն փողոցների մաքրման և լվացման վրա:

Ռեսուրսների խնայողություն. Մարգագետինն ինքնահաստատվելուց հետո (2-3 տարում), այն զգալիորեն ավելի քիչ ռեսուրսներ է պահանջում: Սա ուղղակիորեն թարգմանվում է որպես խնայողություն քաղաքային ծառայությունների համար ջրելու, պարարտանյութի և խոտհնձիչի վառելիքի վրա:

Էսթետիկ բազմազանություն. Այս տեսակի սիզամարգերը փոխվում են ամբողջ սեզոնի

ընթացքում, ծաղիկները փոխարինում են միմյանց: Սա ստեղծում է դինամիկ և ավելի բնական լանդշաֆտ, որը դրականորեն է ազդում մարդկանց հոգե-հուզական բարեկեցության վրա:

Ինքնին սիզամարգերի կայունության բարձրացում. Բազմատեսակ բույսերի համայնքը շատ ավելի դիմացկուն է երաշտի, հիվանդությունների և վնասատուների նկատմամբ: Եթե մի տեսակ տառապում է, մյուսները զբաղեցնում են նրա տեղը, իսկ սիզամարգը պահպանում է իր տեսքն ու գործառույթը:

Особенности ухода

Уход кардинально отличается от традиционного. Это не "больше" или "меньше" ухода, а "другой" уход, основанный на знаниях экологии, а не на грубой силе.

Покос: это ключевой элемент ухода, который имитирует естественные процессы, происходящие в природе (например, выедание травы животными). Покос производится 1-2 раза ЗА ГОД. Он выравнивает шансы всех растений, предотвращая доминирование нескольких

Maintenance Features

Maintenance is fundamentally different from traditional. It is not "more" or "less" care, but "different" care, based on ecological knowledge, not brute force.

Mowing: This is a key element of care that mimics natural processes occurring in nature (e.g., grazing by animals). Mowing is done 1-2 times PER YEAR. It evens out the chances of all plants, preventing the dominance of several aggressive species (mainly grasses) and allowing a wider range of herbs to flower and reproduce. The first mow is

Խնամքի առանձնահատկություններ

Այս խնամքը սկզբունքորեն տարբերվում է ավանդական խնամքից: Դա «ավելին» կամ «պակաս» խնամք չէ, այլ «տարբեր» խնամք, որը հիմնված է ոչ թե բիրտ ուժի, այլ էկոլոգիական գիտելիքների վրա:

Հնձում: Սա պահպանման հիմնական տարրն է, որը ընդօրինակում է բնական գործընթացները (օրինակ՝ կենդանիների արածեցումը): Հնձումը կատարվում է տարին մեկ կամ երկու անգամ: Այն հավասարեցնում է խաղաղաշտը բոլոր

агрессивных видов (в основном, злаков) и позволяя цвести и размножаться более широкому кругу трав. Первый покос делают в середине лета, после того как большинство растений отцвели и дали семена. Второй — поздней осенью, для подготовки газона к зиме. *Крайне важно убирать всю скошенную траву, а не оставлять её на газоне.*

Полив: интенсивный полив нужен только в первый год при укоренении. В дальнейшем потребность в воде резко снижается, но важно учитывать особенности местного климата. Среднегодовое количество осадков в Ереване — около 300 мм, при этом лето очень жаркое и засушливое. Естественных дождей будет недостаточно для поддержания газона. Чтобы сохранить растения живыми в самые жаркие месяцы, потребуется редкий, но глубокий полив. Тем не менее это кардинальное сокращение расхода воды по сравнению с ежедневным поверхностным поливом, необходимым для монокультурного газона.

Удобрения: удобрения не нужны и даже вредны. Они стимулируют рост злаков, которые начинают вытеснять

done in mid-summer, after most plants have flowered and produced seeds. The second is in late autumn, to prepare the lawn for winter. It is extremely important to remove all mown grass, not leave it on the lawn.

Watering: Intensive watering is only needed in the first year for rooting. Subsequently, the need for water sharply decreases, but it is important to consider the peculiarities of the local climate. The average annual precipitation in Yerevan is about 300 mm, while the summer is very hot and dry. Natural rainfall will not be enough to maintain the lawn. To keep plants alive during the hottest months, rare but deep watering will be required. Nevertheless, this is a radical reduction in water consumption compared to the daily surface watering necessary for a monoculture lawn.

Fertilizer: Fertilizer is unnecessary and harmful. They stimulate the growth of grasses, which begin to crowd out flowering species. Such a lawn grows well on poor soils.

Weeding: Manual weeding may be required in the first 1-2 years to remove aggressive undesirable species. Subsequently, a stable community itself

բույսերի համար՝ կանխելով մի քանի ագրեսիվ տեսակների (հիմնականում խոտերի) գերիշխանությունը և թույլ տալով խոտերի ավելի լայն տեսականի ծաղկել և բազմանալ: Առաջին հնձումը կատարվում է ամռան կեսին, բույսերի մեծամասնության ծաղկումից և սերմնացանից հետո: Երկրորդ հնձումը կատարվում է ուշ աշնանը՝ սիզամարգը ձմռանը նախապատրաստելու համար: *Չափազանց կարևոր է հեռացնել խոտի բոլոր հատվածները*, և չթողնել այն մարգագետնում:

Ոռոգում: Ինտենսիվ ոռոգումը անհրաժեշտ է միայն առաջին տարվա ընթացքում՝ արմատներ դնելիս: Հետագայում ջրի պահանջները կտրուկ նվազում են, սակայն կարևոր է հաշվի առնել տեղական կլիման: Երևանում տարեկան տեղումների միջին քանակը կազմում է մոտ 300 մմ, շատ շոգ և չոր ամառներով: Բնական տեղումները բավարար չեն լինի սիզամարգը պահպանելու համար: Ամենաշոգ ամիսներին բույսերը կենդանի պահելու համար կպահանջվի հազվադեպ, բայց խորը ջրում: Այնուամենայնիվ, սա ջրի սպառման զգալի կրճատում է՝ համեմատած մոնոշակութային սիզամարգերի համար

цветущие виды. Такой газон хорошо растёт на бедных почвах.

Прополка: ручная прополка может понадобиться в первые 1-2 года для удаления агрессивных нежелательных видов. В дальнейшем устойчивое сообщество само подавляет большинство сорняков.

Особенности использования: важно понимать, что это не газон для активных игр или постоянного хождения. Это элемент ландшафта для созерцания и тихого отдыха. Дорожки и зоны для пикников должны быть выкошены отдельно.

suppresses most weeds.

Usage Features: It is important to understand that this is not a lawn for active games or constant walking. It is a landscape element for contemplation and quiet recreation. Paths and picnic areas should be mown separately.

պահանջվող ամենօրյա մակերեսային ջրերի հետ:

Պարարտանյութեր: Պարարտանյութերն ավելորդ են և նույնիսկ վնասակար: Նրանք խթանում են խոտերի աճը, որոնք սկսում են դուրս մղել ծաղկող տեսակներին: Այս տեսակի սիզամարգը լավ է աճում աղքատ հողերում:

Մոլախոտերի հեռացում: Ձեռքով մոլախոտը կարող է անհրաժեշտ լինել առաջին 1-2 տարվա ընթացքում ինվազիվ, անցանկալի տեսակները հեռացնելու համար: Հետագայում ստեղծված համայնքն ինքնուրույն կզսպի մոլախոտերի մեծ մասը:

Օգտագործման առանձնահատկությունները. Կարևոր է հասկանալ, որ սա մարգագետին չէ ակտիվ խաղի կամ ոտքով մշտական երթևեկության համար: Դա լանդշաֆտային տարր է խորհրդածության և հանգիստ հանգստի համար: Արահետները և պիկնիկի տարածքները պետք է հնձվեն առանձին:

Как получить природный газон

Успех напрямую зависит от правильной подготовки на старте. Посев поверх существующего газона из

How to create a natural lawn

Success directly depends on proper preparation at the start. Sowing over an existing self-seeded lawn will not yield good results, so it is necessary

Ինչպես ստանալ բնական սիզամարգ

Հաջողությունն ուղղակիորեն կախված է հենց սկզբից պատշաճ պատրաստվածությունից:

самосева не даст хорошего результата, поэтому необходимо полностью удалить старую дернину и перекопать землю, убрав корни многолетних сорняков.

Отдельно стоит упомянуть технологию готовых рулонных газонов. Для создания природного разнотравья этот метод является рискованным. Привозные газоны, как правило, содержат растения, выращенные в других климатических условиях и не адаптированные к жаркому и сухому лету Еревана. В результате такой газон быстро деградирует и теряет свой видовой состав. Учитывая отсутствие местных питомников, производящих рулонный газон из адаптированных засухоустойчивых трав, наиболее надёжным и устойчивым решением остаётся посев семян непосредственно на месте.

Для создания газона проще и надёжнее всего использовать готовые, сбалансированные смеси семян, которые есть в продаже. Самостоятельное их составление также возможно, но требует специальных знаний.

Ключевой особенностью

to completely remove the old sod and dig up the soil, removing the roots of perennial weeds.

Separately, it is worth mentioning the technology of ready-made roll-out lawns. For creating natural mixed herbs, this method is risky. Imported lawns tend to contain plants grown in different climatic conditions and not adapted to the hot and dry summer of Yerevan. As a result, such turf degrades rapidly and loses its species composition. Given the absence of local nurseries producing roll-out lawns from adapted drought-resistant grasses, the most reliable and sustainable solution remains direct sowing of seeds on site.

For creating a lawn, it is easiest and most reliable to use ready-made, balanced seed mixtures that are available for purchase. Compiling them yourself is also possible but requires specialized knowledge.

A key feature is the seeding rate, which is significantly lower than for ordinary lawns – about 3-5 grams per square meter (for comparison, for an ordinary lawn – 30-50 g). This is done so that delicate flowering plants have enough light and space to develop, and are not choked out by fast-growing grasses.

Գոյություն ունեցող մարգագետինների վրա ինքնասերմնավորված բույսերից ցանելը լավ արդյունք չի տա, ուստի անհրաժեշտ է ամբողջությամբ հեռացնել հին ցանքածածկը և փորել հողը՝ հեռացնելով բազմամյա մոլախոտերի արմատները:

Առանձնահատուկ ուշադրության է արժանի նախապես պատրաստված գլորվող սիզամարգերի տեխնոլոգիան: Այս մեթոդը ռիսկային է բնական խոտերի ստեղծման համար: Ներմուծվող սիզամարգերը սովորաբար պարունակում են բույսեր, որոնք աճում են տարբեր կլիմայական պայմաններում և հարմարեցված չեն Երևանի շոգ և չոր ամառներին: Արդյունքում, նման սիզամարգերը արագորեն քայքայվում են և կորցնում իրենց տեսակային կազմը: Հաշվի առնելով երաշտի դիմացկուն հարմարեցված խոտերից տարածվող մարգագետիններ արտադրող տեղական տնկարանների բացակայությունը, ամենահուսալի և կայուն լուծումը մնում է տեղում սերմեր ցանելը:

Մարգագետինների ստեղծման ամենահեշտ և հուսալի միջոցը պատրաստի, հավասարակշռված սերմերի

является норма высева, которая значительно ниже, чем для обычных газонов — около 3-5 граммов на квадратный метр (для сравнения, у обычного газона — 30-50 г). Это делается для того, чтобы у нежных цветущих растений было достаточно света и пространства для развития, и чтобы их не заглушили быстрорастущие злаки.

Для равномерного распределения такого малого количества семян их смешивают с песком (в пропорции примерно 1:10), сеют и слегка заделывают в почву граблями. После этого рекомендуется укрыть участок нетканым агроволокном — оно защитит семена от птиц и пересыхания, ускорив прорастание.

For uniform distribution of such a small amount of seeds, they are mixed with sand (in a ratio of approximately 1:10), sown, and lightly incorporated into the soil with a rake. After this, it is recommended to cover the area with non-woven agricultural fabric – it will protect the seeds from birds and drying out, accelerating germination.

խառնուրդների օգտագործումն է, որոնք մատչելի են: Ձեր սեփականը պատրաստելը նույնպես հնարավոր է, բայց պահանջում է մասնագիտացված գիտելիքներ:

Հիմնական առանձնահատկությունը սերմնացանի արագությունն է, որը զգալիորեն ցածր է սովորական սիզամարգերի համեմատ՝ մոտավորապես 3-5 գրամ մեկ քառակուսի մետրի համար (համեմատաժ 30-50 գրամի սովորական սիզամարգերի համար): Դա արվում է ապահովելու համար, որ նուրբ ծաղկող բույսերը ունենան բավարար լույս և տարածություն՝ ծաղկելու համար, և կանխելու նրանց խեղդվելու արագ աճող խոտերը:

Այսքան փոքր քանակությամբ սերմերը հավասարաչափ բաշխելու համար խառնեք դրանք ավազի հետ (մոտավորապես 1:10 հարաբերակցությամբ), ցանեք և թեթևակի փորեք հողի մեջ: Այնուհետև խորհուրդ է տրվում տարածքը ծածկել ոչ հյուսված ագրոֆիբրով, որը կպաշտպանի սերմերը թռչուններից և չորանալուց՝ արագացնելով բողբոջումը:

Возможные сложности и пути их решения

Негативное восприятие жителями. Одна из главных сложностей — на начальном этапе природный газон может восприниматься жителями как "неухоженный" или "заброшенный". Эту проблему решает проактивное информационное сопровождение: установка табличек, объясняющих суть проекта ("Здесь мы создаём цветущий луг для пчёл и бабочек"), публикации в местных СМИ и социальных сетях, а также проведение общественных обсуждений.

Первоначальные затраты. Важно правильно оценивать первоначальные вложения. Создание качественного монокультурного газона, как правило, *требует больших затрат на старте* из-за необходимости завоза дорогого плодородного грунта и высокой нормы высева (или использования рулонного газона). Природный газон менее требователен, ему не нужен чернозём, а норма высева семян в 10 раз ниже. Таким образом, его создание *чаще всего оказывается дешевле*. Чтобы обосновать эти затраты, полезно сравнивать их с колоссальной ежегодной экономией на

Possible difficulties and their solutions

Negative perception by residents. One of the main difficulties is that, at the initial stage, residents may perceive a natural lawn as "unkept" or "abandoned." This problem is solved by proactive informational support: installing signs explaining the essence of the project ("Here we are creating a flowering meadow for bees and butterflies"), publications in local media and social networks, and holding public discussions.

Initial costs. It is important to properly evaluate initial investments. Creating a high-quality monoculture lawn, as a rule, *requires significant initial costs* due to the need to import expensive fertile soil and a high seeding rate (or the use of roll-out lawn). A natural lawn is less demanding; it does not need black soil, and the seed seeding rate is 10 times lower. Thus, its creation *is most often cheaper*. To justify these costs, it is useful to compare them to the colossal annual maintenance savings.

Availability of seeds. A practical challenge may be finding ready-made mixtures ideally suited for a specific climate, for example, for the

Հնարավոր դժվարություններ և լուծումներ

Բնակիչների կողմից բացասական ընկալում. Հիմնական դժվարություններից մեկն այն է, որ սկզբնական փուլում բնական խոտը բնակիչների կողմից կարող է ընկալվել որպես «անբարեկարգ Այս խնդիրը կարող է լուծվել ակտիվ տեղեկատվական աջակցության միջոցով՝ ծրագրի նպատակը բացատրող ցուցանակների տեղադրում («Այստեղ մենք ստեղծում ենք ծաղկող մարգագետին մեղուների և թիթեռների համար»), հրապարակում տեղական լրատվամիջոցներում և սոցիալական ցանցերում և անցկացնում հանրային քննարկումներ:

Նախնական ծախսեր. Կարևոր է ճիշտ գնահատել նախնական ներդրումները: Բարձրորակ մոնոմշակութային սիզամարգ ստեղծելը սովորաբար լինում է *սկզբում մեծ ներդրումներ է պահանջում* Թանկարժեք բերրի հող ներկրելու և ցանքի բարձր տեմպերի պատճառով (կամ օգտագործել գլորված տորֆ): Բնական խոտածածկը պակաս պահանջկոտ է. դրա համար սևահող չի պահանջվում, իսկ ցանքը 10 անգամ ցածր է: Հետևաբար,

уходе.

Доступность семян.

Практической задачей может стать поиск готовых смесей, идеально подходящих для специфического климата, например, для жаркого и сухого лета Еревана.

Решением здесь становится поиск специализированных поставщиков и сотрудничество с местными питомниками или ботаническими садами для разработки адаптированных смесей на основе местных, засухоустойчивых видов растений.

hot and dry summer of Yerevan. The solution here is to search for specialized suppliers and cooperate with local nurseries or botanical gardens to develop adapted mixtures based on local, drought-resistant plant species.

դրա ստեղծումը *ամենից հաճախ այն ավելի է ժառն է ստացվում* Այս ծախսերը արդարացնելու համար օգտակար է դրանք համեմատել խնամքի վրա տարեկան հսկայական խնայողությունների հետ:

Սերմերի առկայություն.

Գործնական մարտահրավեր կարող է լինել պատրաստի խառնուրդներ գտնելը, որոնք իդեալական են որոշակի կլիմայի համար, ինչպիսին է Երևանի շոգ և չոր ամառները: Այստեղ լուծումը մասնագիտացված մատակարարներ գտնելն է և տեղական տնկարանների կամ բուսաբանական այգիների հետ համագործակցելը՝ տեղական, երաշտի դիմացկուն բույսերի վրա հիմնված հարմարեցված խառնուրդներ մշակելու համար:

2025 Kanach Yerevan
Владимир Фрунзе
myga.am/ru

2025 Kanach Yerevan
Vladimir Frunze
myga.am

2025 Կանաչ Երևան
Վլադիմիր Ֆրունզե
myga.am/hy